

Luther
megmondja

Luther

megmondja

Válogatás Luther asztali beszélgetéseiből

Budapest, 2019

2. kiadás

A válogatás alapjául szolgáló mű:
Asztali beszélgetések. Luther válogatott művei 8.
Szerkesztette: CSEPREGI ZOLTÁN
Luther Kiadó, Budapest, 2014, 2015.

A szövegeket a jelen kötetbe válogatta, szerkesztette:
MIKLÓSNÉ SZÉKÁCS JUDIT

Fordította: CSEPREGI ZOLTÁN, MASZNYIK ENDRE,
MÁRTON LÁSZLÓ, VIRÁG JENŐ

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó elő-
zetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© Luther Kiadó, 2019
© Csepregi Zoltán, 2019 © Masznyik Endre jogutódjai, 2019
© Márton László, 2019 © Virág Jenő jogutódjai, 2019

Tartalom

Előszó 7

Luther élete 11

„Az igaz ember hitből él” 55

Törvény és evangélium 81

Isten ígéjének tanulása és tanítása 93

Házasság és család 111

A kereszt teológusa 133

A keresztények és a világ 155

Az egyház élete 173

„Életünkben szüntelen halál lesi léptünk...” 187

Hálaadás és derű 213

Aforizmák, bölcsességek 231

A szövegek forrása 235

,

Előszó

Aki a *Luther válogatott művei* című sorozat köteteit fellapozza, megbizonyosodhat róla, mennyire sokoldalú szerző volt Luther Márton. Hitvitázó iratai, prédikációi, levelei, vigasztaló vagy a Bibliát magyarázó írásai mind más-más arcát mutatják be a reformátornak. Mégis talán az *Asztali beszélgetésekből* kapjuk Luther-ról a legszínesebb, legváltozatosabb képet. A terített asztal mellett, többnyire népes társaságban elhangzott (pár)beszédék élethűen megőrizték számunkra Luther visszaemlékezéseit saját életének eseményeiről, eszmefuttatásait komoly teológiai vagy politikai kérdésekről és apró-cseprő hétköznapi ügyekről egyaránt, vaskos tréfáit, fohászait, az ördögről vagy boszorkányokról szóló mendemondákat, korának nagy alakjairól alkotott, olykor meglehetősen csípős véleményét – és olykor egyetlen mondat elég, hogy az egyikről a másikra ugorjon.

A *Luther válogatott művei* sorozat 8. kötete az eddig megjelent legszélesebb válogatást tartalmazza magyar nyelven ezekből az asztali beszédekből. A kötetet Csepregi Zoltán szerkesztette, a fordítás legnagyobb részben Márton László munkája, kiegészítve Masznyik Endre, Virág Jenő és a szerkesztő korábban megjelent szövegeivel. Bőséges jegyzetapparátusával, mutatóival, a szerkesztő és a szerző informatív előszavával ez a kötet – ahogyan a sorozat minden darabja – a

Luther élete és munkássága iránt érdeklődők számára valóságos aranybánya. Ebből a vaskos kötetből szegezgettünk egy zsebkönyvnyire valót, hogy Luther magvas mondásait bármikor magunkkal vihessük, és akár útközben is ismerkedhessünk a reformátor gondolataival.

Az ismerkedést Luther életének eseményeire való visszaemlékezéseivel kezdjük, amelyekből – ha nem is teljesen, de nagy vonalakban – kirajzolódik ennek az Isten ígéjétől megszólított embernek a rendkívüli életútja. Ezután tematikus fejezetek mutatják be a fontos teológiai témákat, amelyek Luthert foglalkoztatták: elsőként a hit általi megigazulás központi reformátori felismerését, de sorra kerül a törvény és evangélium, Isten ígéjének tanulása, tanítása és a keresztség teológiája is. Gyakran éles szavakkal ostromozza mindazokat, akiket az evangélium ellenségeinek tekint – a pápát, az újrakeresztelőket és rajongókat, a zsidókat vagy a törököt –; igyekeztünk olyan részleteket választani, amelyek a lényegre koncentrálnak, de a lutheri örökség részeként tisztában kell lennünk azzal is, hogy nem lehetünk büszkék minden egyes mondatára. Külön fejezetet szenteltünk az egyházi élettel kapcsolatos szövegeknek, és egy másikat a keresztyények és a világ viszonyának.

Hangsúlyos és sokszor nagyon személyes a házasságról és a családról, illetve az emberi életet kísérő próbatételekről, kísértésekről szóló szövegeket egybegyűjtő fejezet. Az előbbiben számos alkalommal felcsendül Luther ajkáról a nők és gyerekek dicsérete, a házasság méltatása mint a szerzetesi életforma helyett követendő, Isten akaratát tükröző életrend.

Az utóbbiban a középkori embert folyamatosan körülvevő betegség, halál és az ördög kísértései jelennek meg – nemritkán a Lutherre jellemző igen vaskos megfogalmazásban.

De mivel Lutherről van szó, a borús gondolatok nem tarthatnak sokáig: a derű és hálaadás szava mindig felülkerekedik, még a legsötétebb órában is. Kívánom, hogy az olvasót is derítse örömmre, biztassa hálaadásra ez a kis könyv; mélyítse hitét, és találjon benne mindig egy magával vihető gondolatot, amikor felüti. És ha már mind a 323-at magával vitte, még többet talál az *Asztali beszélgetések* 2014-es kiadásában vagy a Luther megmondja Facebook-oldalon, amelynek szerkesztői, Bolla Zsuzsanna és Makoviczky Gyula az evangélium örömhírét lutheri humorral tolmácsolják.

Miklósné Székács Judit

,

Luther élete

1. Szülei

– Az én apám fiatalkorában szegény vágár volt. Anyám az összes tűzifát a hátán hordta be. Így neveltek bennünket.

2. Luther szülei és tanulmányai

Szülei szegények voltak. Apja parasztfiú volt Möhrában, egy faluban nem messze Eisenachtól. Innen apja feleségétül, gyermekestül Mansfeldbe költözött, és bányász lett. Luther akkor született. Eisenachban tanult, és kapuról kapura járva koldult kenyeret.

Később Eisenachban egy Heinrich nevű polgárnak a házához került, akinek a fiát kellett iskolába vезetnie. Végül Erfurtba jött, és apja akarata ellenére szerzetes lett.

3. Életveszélyes baleset

Egyszer haza akart menni.¹ Útközben véletlenségből kardjával megsebesítette a lábszárát, s átvágta az ütőeret. Egyedül volt kísérőjével a határban, Erfurttól

¹ Erfurtból, ahol 1501-től egyetemi tanulmányokat folytatott.

mintegy félmérföldnyire, körülbelül olyan távolságra, mint Eutzsch Wittenbergtől. Hevesen tört elő a vér, és nem lehetett elállítani. Ujjával keményen leszorította a sebet, de ettől erősen feldagadt a lába. Végül egy sebészt hoztak a városból, aki sérülését kezelte. Halálos veszedelemben volt itt, és ezt kiáltotta: „Ó, Mária, segíts!” Így mesélte később:

– Máriától akkor akár meg is halhattam volna. – Éjjel, amint betegen feküdt, a seb ismét felszakadt. Eszméletét veszítette, és újra Máriát hívta segítségül. Ez húsvét utáni kedden történt.²

4. Az erfurti egyetemen

Luther Erfurtban három és fél évig tanult. Másfél év alatt a baccalaureusi,³ további két év alatt a magiszteri fokozatot érte el.⁴ 27 évesen lett a teológia doktora.⁵

Lasphe segédpüspök prédikációjában ezt hallotta: Aristotelés nélkül senki sem lehet a teológia doktora. Ezen morfondírozott magában: akkor ugyan Jeromos és Ágoston hol doktoráltak?

² 1503. április 16.

³ 1502 szeptemberében.

⁴ 1505 januárjában.

⁵ Wittenbergben 1512 októberében. Ez az életkori adat, mint minden hasonló, mely Luthertől magától vagy Luther családtagjaitól származik, az 1484-es születési évből indul ki. A magiszteri fokozathoz az erfurti egyetemen előírt korhatár viszont 1482-es születést feltételez. Ezt az ellentmondást Melanchthon, aki asztrológusként különösen érdekelt volt a pontos születési időpont kiderítésében, a két adat átlagolásával oldotta fel, elterjesztve ezzel az irodalomban az 1483-as évszámot.